

พระพุทธศาสนา

ม.๓

การปฏิบัติตนในศาสนพิธี

พิธีทำบุญ

หรือเรียกอีกอย่างว่า **บุญพิธี** จัดเป็นศาสนพิธีอย่างหนึ่งในจำนวนศาสนพิธี ๔ ประเภท ได้แก่ **กุศลพิธี บุญพิธี ทานพิธี และปกิณกพิธี** เป็นพิธีที่จัดขึ้นสำหรับการทำความดี ประกอบกรรมดีตามหลัก **บุญกิริยาวัตถุ ๓** หรือ **บุญกิริยาวัตถุ ๑๐** ตามความเชื่อตามขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยมากหรือเพื่อบุคคลที่ล่วงลับไปแล้วมักจะเน้นไปในการเลี้ยงพระ ตักบาตร ถวายจตุปัจจัยแก่พระภิกษุสงฆ์เป็นสำคัญ

พิธีทำบุญในทางพระพุทธศาสนา มี ๒ ประเภท ดังนี้

๑. พิธีทำบุญงานมงคล หมายถึง การทำบุญที่จัดให้มีขึ้นเพื่อความ สุข ความเจริญ ความเป็นสิริมงคล ความอยู่เย็นเป็นสุขแก่ตนเอง เช่น การทำบุญวันเกิด การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญงานบวช การทำบุญแต่งงาน

๒. พิธีทำบุญงานอวมงคล หมายถึง การทำบุญที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการตาย

๑) การทำบุญน้ำสพ หมายถึง การทำบุญขณะตั้งบำเพ็ญกุศล

๒) การทำบุญอัฐิ หมายถึง การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ถึงแก่กรรม หลังจากที่เขาปรินิพพานแล้ว

การนิมนต์พระภิกษุ

การนิมนต์พระภิกษุในงานมงคล เรียกว่า **การนิมนต์พระภิกษุมาเจริญพระพุทธมนต์** นิยมเป็นจำนวนคี่ เช่น ๕ รูป ๗ รูป ๙ รูป ยกเว้นงานมงคลสมรสหรืองานแต่งงาน นิยมเป็นเลขคู่

สำหรับการนิมนต์พระภิกษุในงานอวมงคล เรียกว่า **การนิมนต์พระภิกษุมาสวดพระพุทธมนต์** ถ้าเป็นการสวดพระอภิธรรม ๔ รูป สวดมาติกาบังสุกุล สวดพระพุทธมนต์ นิยม ๘ รูป หรือ ๑๐ รูป

การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา

การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูป หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “การจัดโต๊ะหมู่บูชา” นิยมจัดโต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๓ หมู่ ๕ หมู่ ๗ หรือหมู่ ๙ ตามความเหมาะสม โดยอัญเชิญพระพุทธรูปวางไว้บนตัวที่สูงที่สุด แล้วจัดเครื่องบูชาซึ่งประกอบด้วย

กระถางธูปวางไว้ตรงกลาง เชิงเทียนแถวล่าง แนวเดียวกับแจกันดอกไม้ พานพุ่มวางไว้ตามความเหมาะสม สิ่งสำคัญในการจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องบูชาพระพุทธรูป คือ ตั้งไว้ด้านขวาของอาสนสงฆ์ สูงกว่าเล็กน้อย หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทิศเหนือ หรือทิศใต้ก็ได้ และการตั้งเครื่องบูชาทุกชนิดจะต้องไม่สูงกว่าพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ สำหรับปริมาณของเครื่องบูชาขึ้นอยู่กับประเภทของโต๊ะหมู่ ถ้าเป็นงานอวมงคลจะมีการตั้งเครื่องทองน้อย

และตั้งพระอภิธรรมด้วย

การวางด้ายสายสิญจน์

การวางด้ายสายสิญจน์เป็นพิธีสืบเนื่องมาจากพิธีพราหมณ์ มักจะกระทำในงานมงคล เป็นการนำสายสิญจน์ซึ่งนิยมใช้จำนวน ๘ เส้น วนจากฐานของพระพุทธรูป ๓ รอบ โดยเวียนไปทางขวา แล้วโยงไปยังภาชนะที่เตรียมไว้สำหรับใส่น้ำมนต์

สายสิญจน์นี้เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า นำมาวางไว้หน้าโต๊ะหมู่บูชา หรือใกล้กับพระภิกษุที่เป็นประธาน มีขันน้ำมนต์พร้อมน้ำ และเทียน

สำหรับงานอวมงคลจะมีการใช้สายสิญจน์เป็นสายโยงต่อจากโลงศพมาถึงอาสนสงฆ์ ต่ำกว่าพระพุทธรูป เชื่อมต่อไปที่พาน ภูเขาโยงระหว่างโต๊ะหมู่กับประธานสงฆ์ เพื่อใช้บังสุกุล เรียกว่า “ภูเขาโยง” และไม่ควรข้ามเช่นเดียวกัน เพราะถือว่าเป็นการไม่เคารพศพ

การปลาดอาสนะ

การปลาดอาสนะ เป็นการเตรียมอาสนะไว้สำหรับพระภิกษุ ซึ่งอาจทำได้ ๒ วิธี คือ ยกพื้นอาสนสงฆ์ให้สูงขึ้น โดยใช้เตียงวางต่อกันให้ยาวพอจำนวนของพระภิกษุที่นิมนต์ แล้วปูด้วยผ้าขาวหรือมีอาสนะสำหรับนั่งอีกชั้นหนึ่ง

อีกวิธีหนึ่งคือปลาดอาสนะไปกับพื้นธรรมดา แต่มีผ้าขาวหรืออาสนะรองนั่งอีกชั้นหนึ่งให้แตกต่างจากที่นั่งของฆราวาส การจัดอาสนะให้พระภิกษุ ต้องจัดไว้ทางซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา

การจุดธูปเทียน

การจุดธูปเทียนโต๊ะหมู่บูชา มีหลักในการจุด คือ เจ้าภาพควรเป็นผู้จุดธูปเทียนเอง ไม่ควรให้ผู้อื่นจุดแทน โดยเริ่มจุดเทียนก่อนจุดธูป ปกติโดยทั่วไปมักจะใช้เทียนเล่มหนึ่งเป็นเทียนต่อ เรียกว่า “เทียนชนวน”

จุดเทียนด้านขวาของพระพุทธรูปแล้วจุดเทียนด้านซ้าย จากนั้นจึงจุดธูป ๓ ดอก แล้วกราบเบญจางคประดิษฐ์ การจุดแบบนี้ใช้ทั่วไปทั้งในงานมงคลและงานอวมงคล แต่ในงานอวมงคลจะมีการจุดธูปเทียนบูชาพระธรรมที่หน้าตู้พระธรรมด้วย

ส่วนการจุดธูปบูชาศพ ให้ใช้ธูป ๑ ดอก ไม่ต้องจุดเทียน หากเป็นศพของพระภิกษุจะกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ แต่ถ้าเป็นศพของฆราวาส ให้กราบครั้งเดียวไม่แบมือ

การถวายข้าวพระพุทธรูป

การถวายข้าวพระพุทธรูปเป็นการถวายภัตตาหารแก่พระพุทธรูป เช่นเดียวกับการถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุ การจัดสำรับสำหรับถวายพระพุทธรูป ไม่ควรจัดอย่างลวก ๆ ซึ่งเจ้าภาพจะเป็นผู้ถวายเมื่อพระภิกษุเจริญพระพุทธรูปมนต์ไถ่จิบหรือจบแล้ว โดยจะจุดธูป ๓ ดอก ปักที่กระถางรูป ประนมมือ แล้วกล่าวคำถวาย ดังนี้

“อิมัง สุปะพะยัญชนะนะสัมปันนัง สาลีนัง
โกชะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปุเชมิ”

คำแปล ข้าพเจ้าขอบูชาข้าวสุกแห่งข้าวสาลี พร้อมด้วยแกง กับข้าว
และน้ำอันประเสริฐนี้แด่พระพุทธรูปเจ้า

การถวายไทยธรรม

ไทยธรรม หมายถึง ของทำบุญต่าง ๆ หรือของถวายพระ อันหมายถึง
อัฐบริวาร หรือเครื่องใช้สอยสำหรับพระภิกษุ ๘ อย่าง ได้แก่ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร
มิดโกนหรือมิดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว และกระบอกกรองน้ำ

การถวายไทยธรรมจะกระทำในช่วงสุดท้ายของพิธีทำบุญ คือ หลังจากที่พระภิกษุ ฉันท
ภัตตาหารเสร็จแล้ว ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าภาพที่จะต้องเป็นผู้ประเคนแก่พระสงฆ์ หรืออาจมอบ
ให้ญาติหรือแขกที่ร่วมในพิธีช่วยกันประเคนก็ได้

การกรวดน้ำ

การกรวดน้ำเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการทำบุญ กระทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ และผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือผู้ที่เราต้องการจะอุทิศส่วนกุศลให้ โดยการรินน้ำใส่ภาชนะรองรับ เพื่อเป็นเครื่องบ่งถึงเจตนาอุทิศนั้น

คำกรวดน้ำแบบย่อ

“อิทัง เม ญาตินัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย”

คำแปล

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า
ขอให้ญาติทั้งหลายจงเป็นสุข ๆ เถิด